

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՏԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲՈԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (կանխիկ վճարելով)		ԼԸ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 18 1922 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29 ԴՆ.	ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համապատասխան է կամ մասնաժամի կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր է վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գէրը 2 օրուայի կարժէ. 1 գլխագիրը 5 օրուայի: Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadié, 17	
Տարեկան բաժնորդագին	30 ֆրանք			
Վեցամսեայ »	15 ֆրանք			
Եռամսեայ »	7 ½ ֆրանք			
Հիմնադիր	Խմբագիր			
ՄԿՐՏԻՉ ՓՈՐՔՈՒԳԱՆԱՆ	ԵՂԻՇԷ ՔՈՐՈՍՅԱՆ			

ԲՈՎԱՆԻ ԳԱՅՈՒԹԻՒՆ

Լոգանէն Երեւան. — Հայաստան. — Խաբիկներ Ատրպատականէն. — Նախակ Անգլիանէն (Լոնտոն). — Նամակ իննաստանէն (Աթէնք). — Դուռն է Բուռ. — Հայկական խնդիրը. — Բանաստեղծութիւն Հայաստանի մասին. — Յրանալիս մամուլ. — Տեղական. — Լոգանի խորհրդատոգովը. — Էնկիլլի տիրական. — Ձանազան լուրեր. — Ծանուցումներ:

ԼՕՁԱՆԷՆ ԵՐԵՒԱՆ

Լոգանի խորհրդատոգովը սկսած թիւքական լաղթանակի գոյացուցած մթնոլորտին մէջ, Թիւրք պատուիրակները իրենց ցեղի ժառանգական ամբարտաւանութեամբ միշտ խտտապահանջ են ու անտանելի խրախուրդներով կը նուազեն լարեալ վրայ եղանակներ որոնք իրար ին պատշաճ ըստէ փաշա կը ետէ վիլսոնեան սկզբունքներէն, ինքնորոշման համար քուէարկութեան պէտքէն. արեւելեան թրակիան մէկ պատառ կու տալէ վերջ, իր Թաթար կուգէ երկարել արեւմտեան թրակիանի և եգէական կղզիներու վրայ ալ: Ո՞վ գիտէ. վաղը գուցէ մինչև Մալմիկ ու Աթէնք պիտի ունէ իր անորոշակը:

Դաշնակիցներ այնքան փայփայեցին չփայտած մանուկը որ մոռցաւ թէ ինք մեծ պատերազմէն ամենէն աւելի կտրտուած, ջախջախուած քուրս եկած էր, արիւնլուայ ու հալումալ:

Երբ մէկ կողմէ Թիւրքիա Լոգանի մէջ ժողովուրդներու ինքնորոշման վիզընքը իր բայով կը գործածէ, միւս կողմէ իր երկրի աւերակներուն վրայ մնացած հատուկտոր քրիստոնէ. ետներն անգամ կարտաքսէ, որպէս չի թիւրքական անապատը Սեփովէն մինչև Միջերկրական երկարի քրիստոնէական բուրասանին տեղ, առանց իսկ ովասիսի մը: Միթէ՞ հմայուած դաշակիցներու աչքերը այնքան չիթթուած են ու մշուշապատ

որ չպիտի կրնան. նշմարել բոլոր թիւրքական խաղերը: Մինչև այժմ շատ ներողամիտ եղան որադործին հանդէպ, Երէկ բարձրաձայն պատգամեցին թէ ո՛չ միայն մեր նոր ալ և հին մեռելներն անգամ պիտի համարէին հաշուեյարգարի պահուն, իսկ այսօր մեր տկարութիւնն ու թուական նուազութիւնը կը պատրուակեն իրենց չկամութիւնը գեղեցկորէն գունաւորելու համար:

Մինակ Թիւրքը չէ որ ուժով խօսք կը հասկնայ, Եւրոպական քաղաքակիրթ կոչուած բոլոր պէտութիւններն ալ նոյնն են իրենց հոգեբանական խորքով: Թիւրքը իր կարծեցեալ ուժովն էր որ խելքի բերու Դաշնակիցները իր անարդար ու հարազատ կերպով թիւրքական «իրաւունքները յառաջ քշելու համար:

Դեռ հայկական հարցը չճեմուեցաւ Լոգանի մէջ, Դաշնակիցներ կըսեն թէ անցեալ մարտի փարիզեան որոշումը իբր հիմ պիտի ծառայէ քննութեան: Աղբալին օճախը պիտի միայն արեւօք. կամ թէ պիտի երթայ բոցավառիկ ու անշէլ դար. ձընել արգէն միացող Երեւանեան օճախը: Մենք կը հաւատանք որ արգէն իրաւապէս ճանչցուած Հայաստանն է որ էապէս հիմ պիտի ծառայէ մեր պահանջներուն և այդ առթով տեղի ունենալիք քննութեանց: Ուստի միշտ անոր շուրջ գառնալ:

Դաշնակիցներ անիրաւ են երբ կըսեն թէ չեն կրնար Հայաստանը ընդունիլ խորհրդատոգովին մէջ որովհետեւ նա խորհրդային դրու. թիւնը ընդունեց. իսկ պոլլէվիզմի մայրը եզոզ Ռուսիան կը մասնակցի ժողովին: Ի՞նչ վարմանահրաշ տրամաբանութիւն է այս. կարծէք երկու տարւան մանուկներու հետ գործ ունին:

Գուցէ յանցաւորը մենք ենք որ ցարդ ինքզինքնիս իբր մանուկներ ցոյց տուինք և անոնք ալ իբր այդ կը վարուին մեզ հետ և «երկու չափ

ու երկու կշիռ»ի քաղաքականութիւնը կը կերարկեն մեր վրայ:

Ուր որ դառնանք, մեր դժբաղդութեանց հիմը կը գտնենք մեր տկարութիւնը:

Ուրեմն ջանանք մեր անգորութեան աղբիւրը գտնել և մեր ազգային դժբաղդութիւնը դարմանել իր ակէն:

Ու այժմ մեր ոյժին ակը Երեւանէն միայն կրնայ բղխիլ ու նաև մեր հաւաքական ջանքէն:

Թ. ԵՂԻՇԷ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայաստանի կառավարութիւնը նկատի ունենալով երկրի տնտեսական նեղ պայմանները, առ այժմ թողաւորած է 1000 Հայեր ընդունիլ Հայաստանի սահմաններէն ներս. նախապատուութիւն պիտի տրուի մասնագէտներուն:

Շատ փափաքելի է որ հետզհետէ հայրենիքի դռները աւելի ևս լայն բացուին իր վտարանդի և տառապողի հայ զաւակներուն համար: Որքան ալ նեղ ըլլան տնտեսական պայմաններ և երկրի սահմաններ, Հայեր հոն երթալով աւելի դժբաղդ չեն կրնար ըլլալ, քան դիմելով անհամբողջ հեռուոր հորիզոններ ուր անգործութիւնն ու «տարաութիւնը գոնիքի մը կը վերածեն կեանքը:

Մենք լիայոյս ենք որ Հայաստանի կառավարութիւնը նկատի առնելով բոլոր հոգեմասնքներ, աւելի մեծ թիւով Հայեր պիտի ընդունի իր հողին վրայ, Եւ այսպէս նոր բազմակներ է որ պիտի աւելնան կենսատու աշխատանքի լծուելու և հայրենիքը բարգաւաճեցնելու:

Հոկտեմբեր 20ին Երեւանէն գրուած նամակէ մը փարիզի «Հայաստանի Ձայն»ը կը քաղէ Ռեպուեալը:

Վերջերս մեղանում խիստ թանկու. թիւն սկսեց: Երեւանում և Թիֆլիսում մասնաւորապէս թանկացաւ կերպասեղէնը մասամբ շնորհիւ Դար. դանէլի ժամանակաւոր փակմանը:

Հայկական թղթադրամը բոլորովին կորցրել է իր արժէքը: Տաճկական ոսկին մեր փողով արժէ 380 միլիոն բուրլի:

Այս տարի ցորենի բերքը Երեւանում լաւ էր, իսկ խաղողինը միջակ:

Մթերքների մէջ շատ թանկ են պանիրը և իւղը:

Այժմեան գները հետեւեալն են.

Իւղի փութը (16 ֆլու)	500
պանիր »	600
ցորեն »	80
միս ֆունտը (լիւր)	5
չափար »	15
մում »	35
մի հատ հաւ	15
երկու հաւ ձու	1
մէկ շիշ պօքալէյն (Երեւանի Արարատ պետական գինեգործարանի)	10

Այժմ փողը աւելի շատ է հարկաւոր գործ անող մարդուն, քան առաջայ ժամանակներում:

Մենք 50 հազարանոցից մանր թղթադրամ լուծենք. 250 հազարանոց, 500 հազարանոց և 25 միլիոնանոց, ահա մեր այժմեան թղթադրամները:

Վրաստանի 5 հազարանոցը մեր փողով արժէ 6 միլիոն բուրլի: Մեր փողից 250 միլիոն պէտք է տանք, որ գնենք մէկ միլիոն վրացական, իսկ Ռուսաստանի սովիթական փողը այստեղ Երեւանում մեր փողերից էլ պակաս գին ունի: Այս է մեր փողային աշխարհը:

Եթէ մէկին մէկ միլիարդ փող պիտի տան մէջովով (պարկով) են տանում փողերը, բազարում (չուկա) առեւտրականները ահագին կապոցներով են գործածում գրամը: Մշա. կը եթէ քաղաքում մի փութ բան տանելիս լինի 3 կամ 4 միլիոն ուրբ. պիտի պահանջի իսկ կայարան տանե. լու համար 10 միլիոն է վերցնում:

Մեր բարեկամներէն մէկը 30 փութ զանազան իրեր բազմով թիֆլիս ու գարկելու համար վճարեց... 600

միլիոն ուսուցիչներ չէ քերտով, թէ և այժմ
հին չէ քերտ գոյութիւն չունին, բայց
այժմեան եղած փողը դարձեալ չէ քերտի
հաշուով ենք առնում տալիս: 10 հա.
գարնոց թղթադրամը հինգ անգամ
բազմապատկում դարձնում ենք չէ քի
որ կանի 50 հազար: Չէ քի գաղափա-
րը չեն մոռանում, այլ կերպ չեն կա-
րող հաշիւ անել:

Սարսափելի գրութեան մէջ է կը
թուած դասը, բժիշկները, ինժեներ-
ները, փաստաբաններն ու սպաները
հացի կարօտ են մնում, բժիշկներից
տուրք է պահանջում, իսկ խեղճները
աշխատանք չունեն, բաւական է տաել
որ մի բժիշկ գիմել էր մի խանութ
պանի խնդրելով որ եւ է մի գործ
հայթաթել խանութում կամ կրպա-
կում ծառայելու համար—բժշկութիւ-
նը բոլորովին թողնում է որովհետեւ
ոչ տուրք կարող է վճարել եւ ոչ էլ
իրեն կերակրել, իսկ փաստաբանները
եւս առանց շորերի են, ծախում են
հագի շորերը, ապրելու համար հին
հագուստի առնուտով են պարա-
պում: Նոյն վիճակում են և ինժե-
ներներն ու սպաները: Պաշտօնեա-
ները ու ծառայողները ստանում են
ամսական 60 ֆունտ հաց և 200 մի-
լիոն ոսկրի հայկական չէքով որ
կանի 8 րուբլի նախկին փողերով:
Այսպէս անցնում են քաղցած օրերը
սպանելով որ գրութիւնը հետզհետեւ
լաւանայ: Երկաթուղին, փոստը կա-
նոնաւոր գործում են: Հետզհետեւ
կարգի է ընկնում ամէն ինչ: Գոյու-
թիւն, մարդասպանութիւն գոյու-
թիւն չունին մեզանում, իսկ մարդ-
կանց ծեծելը իսպառ վերացել է:

ԽԱՐԻԿՆԵՐ ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԷՆ

Ամէն անգամ որ Ջուլիայի կառախումբը
կը ժամանէ Թաւրիզ, մենք անգուսպ հե-
տաքերութեամբ կսրոնենք համարները,
մանաւանդ եթէ նրանք Հայաստանից եկած
ինքն: Եւ եթէ ինքն Հայաստանից եկող-
ներ, հարցումների տեղատարափ մը կը
թափենք վրան. խեղճ ենթական շարում
է թէ ինչպէս պատասխանէ մեր անսպառ
հարցերուն: Այս անգամ մի քանի Ամերի-
կացիներ տեղս ժամանեցին Նյաւատամա-
տոյցի գործը ստանձնելու համար: Պատ-
մում են հետեւեալը:

— Հայաստանը անսեռապէս կամաց
կամաց բարեկաւում է. հաց կայ, հունձքը
բաւական լաւ է. ժողովուրդը խաղաղ աշ-
խատանքի բռն ջանքով թիւն ունի. առե-
տուրը ազատ է սրէկուլացիայով մէկտեղ
և բաւական առեւտուր է լինում. սակայն
սպանները չկան. չուկան գրէթէ դատարկ
է. հրապարակի վրայ տնային իրեր են որ
աւելի շատ վաճառում են. և միևնորս
ապրանքներ ամէն օր ձեռքէ ձեռք անցնում
են: Կառավարութիւնը ձգտում է փողը
առեւտուրի ներք ըլլալը դադարեցնել. և
արդէն արդի սովետական և նախորդ կա-
ռավարութեան չէքեր ոսկրի կուրսով շրջա-
նառութեան դրում են. եթէ նրանց յա-
լողել այդ բանը, ի հարկէ այն ատեն առե-
տուրը աւելի կը կանոնաւորուի և թէ դրանից
յետոյ վաճառականներ պիտի ձգտեն ապ-

րանքներ ներմուծել երկիր եթէ Թոյլտու-
թիւն և դիւրութիւն տրուի իրենց:

Իսկ ինչ կը վերաբերի քաղաքական վի-
ճակին, ասում են նրանք, բառի լայն ա-
ռումով դժնդակ է: Չէ կանները նորից ուժեղ
թափով գործում են. միշտ լինում են ձեռ-
բակաւորութիւններ և գնդակահարութիւն.
այս է որ զայրացնում է խաղաղ ժողովուրդը
և նրանք այդ զայրոյթը զգալու միտքով
տեսակ տեսակ անուններ են կացնում այդ
սպանութիւններին, բայց էապէս քաղա-
քական նկատուածքով է: Զորքակաւորներ
և գնդակահարողներ մեծ մասով դաշնակ-
ցական են. կան և ժողովրդան, ուսմկավար,
էսէր ևն:

Գուցէ ընթերցողը ենթադրէ թէ դարձեալ
ներքին խմորումներ, հակաքաղաքականութիւն
են. կայ. բայց այդ Ամերիկացիներ մեզ կը
հաստատեն թէ նման ունէ շարժում
կամ ցոյց տեղի չեն ունեցեր. ընդհակառակը
ինչպէս ասացինք վերեւ, ժողովուրդը միայն
խաղաղութիւն է ցանկանում, ինչ որ դժ-
բաղդարար մասամբ զլացում է իրեն:
Երկրի վարիչներ բաւական անվայել վե-
րաբերում են են ցոյց տալ նաև Նյաւատա-
մատոյցի պաշտօնեաներու նկատմամբ և
բաւական դժուարութիւններ կը յարուցա-
նեն, ինչ որ շատ կաղզէ Ամերիկացիների
վրայ որոնք, եթէ այս կերպ շարունակուի,
պիտի ստիպուին եղեր լուրջ քայլեր առնել:

Սմկոն վերջնականապէս արտաքսւեց այս
երկրէն: Ճիշդ է որ թէ և նա քաղաքակից
հարած չստացաւ, նրա ոյժեր լիկիտա-
ցիայի չենթարկեցին, այնու ամենայնիւ
հասկացան որ ալ չեն կարող կառավարու-
թեան մը քթին տակ անկախ ապրել և
հարկադրելով քաղցեցան Տաճկաց սահման:
Սմկոն հետ գնացել են իր լաւագոյն ոյժեր.
այսինքն Լեռնաբնակ Քիւրդեր. իսկ խա-
ղաղ ռէնջար քիւրդը տեղէն չէ շարժւած
որոնք անցեալում ալ միշտ խաղաղ և հա-
ւատարիմ են եղել պարսիկ կառավարու-
թեան:

Սմկոն անցնելով Տաճկաց սահման գնա-
ցել է Բաշկաւա. այնտեղ նա բախում է
ունեցել տեղական Քիւրդերի հետ և մի
լաւ դաս է տալ նրանց. սրա վրայ բեր
թէ տաճիկ կառավարութիւնը խոստացել
է զինք բռնել և յանձնել պարսիկ կառա-
վարութեան... վերջի պահուն կիմանանք
որ Սմկոն դարձեալ եկել է պարսից սահ-
ման և բանակցութիւն է խնդրել որպէսզի
գոյ յանձնուի: Կառավարութիւնը 2 զին-
ւորական և 30 զինւոր ուղարկել է նրա
մօտ բանակցելու. արդիւնքին կը ծանո-
թանանք հետագայում:

Գրաւած վայրերի՝ Ուրմիի, Սալմաստի
հայութիւնը արտատրոփ կուստէ ներդադ-
րին, սակայն դժբաղդարար դեռ չէ սկը-
ած: Յաւ ի սիրտ կիմանանք թէ Պար-
սիկները մի մաս յայտնել են կառավարու-
թեան թէ չեն ցանկանում քրիստոնէականե-
րին տեսնել այդ վայրերում. իսկ միւս
մասը բռն ջանքով թիւն ունի քրիստոնե-
ականների հետ ապրելու ինչպէս այդ եղել է
անցեալում: Վերջական խօսքը ի հարկէ
կառավարութեան է վերաբերում, և դեռ
պաշտօնական ունէ յայտարարութիւն չէ
արած: Ամերիկեան նպատամատոյցի ներ-
կայացուցիչներ պիտի խնդրեն կառավա-
րութեան ներդադրել փութացնել որպէսզի
իրենք հնարաւորութիւն ունենան ձեռն
առաջ ժողովուրդը տեղաւորել. կացութիւ-
նը դեռ անորոշ է:

Սմկոն դէմ գործող բանակը նախորդ
շարժում յաղթական վերադարձ կատարեց
դէպի Թաւրիզ և լաւ ընդունելութիւն զը-
տաւ: Յոյներու պարտութիւնը մեծ խան-
դալաւորութիւն ստեղծեց տեղիս պարսիկ-
ներուն և մանաւանդ Նախիջևանի թաղթա-
կան մուսուլմաններու մէջ, որոնք այդ
յաղթութիւնը կը համարեն «մահիկի յաղ-

թութիւն». և ամէն օր խումբ խումբ կը
գիմեն դէպի Տաճկաց հիւպատոսարան մեծ
յաղթութիւնը շնորհաւորելու համար: Նա-
խիջևանից երկու իսլամ ներկայացուցիչներ
տեղս հասան նոյն նպատակով:

ԳԱՐՈՒՆԻ
Թաւրիզ
33 սեպտ. 1922

ՆԱՄԱԿ ԱՆՔԼԻԱԷՆ

Լոստոնէն կը գրեն մեզ Ռետեւեալը
Նոյեմբեր 22ին:

Վաղեմի գործիչ բրոք. Կ. Յակոբ
հայն վերջերս տեսակցութիւն մը
ունեցաւ Միացեալ Նահանգներու
Կ.պոլսի նախկին գեսպան Տ. Մոր-
կընթաուի հետ որ այն կարծիքը
յայտնած է թէ Հայաստանի ապա-
գան կախում ունի նեղուցներու ա.
գառութեան և Կ.պոլսի կառավա-
րութեան արուելիք ձեռք. Տ. Մոր-
կընթաու միշտ թէ բերանացի և թէ
գրչով թիւրքասէր քաղաքականու-
թեան վտանգները կը մատնանչէ.
այժմ մեկնեցաւ Լոզան ընկերակ-
ցութեամբ Պորտ ընկերութեան
քարտուղար Տօքթ. Պարգընի:

Տ. Կ. Յակոբեան երկար նամակով
մ'ալ գիմեց լոբա Գըրդընին և արե-
ւելեան հարցերու քննութեանց մա-
սին խորհրդածութիւններ ըրաւ.
նաև գրեց տմերկեան կառավարու-
թեան, վաւերադրութեան հանգերձ:

Կ.պոլսի սուլթանին Մալթա փա-
խուստին առթով «Թաւրիզ» մեծ
լրագիրը առաջնորդող յօդուածով
մը փախստական սուլթանին բարե-
մասնութիւնները թուեց և շնչեց
սա կէտին վրայ թէ սուլթան Մէհ-
մետ իր հայրենակիցներու գործած
յանցանքներու մեղքն է որ կը քուէ
և թէ իր իմաստութեան ապացոյցը
տուաւ համամիտ գտնուելով Սէվրի
գաշնագրին:

ՆԱՄԱԿ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԷՆ

Աթէնքէն գրուած մանաւոր նա.
մակէ մը հետեւեալը կը քաղենք.

«Աթէնքի հայութեան վիճակին
համար ամենաողորմելի բառը միայն
կրնայ գործածուիլ ներկայիս: Բնա-
կաւորանի, սնունդի, դրամի պակասը
կուգայ լրացնել խեղճերու դժբաղ-
դութեան պատճառը: Եկեղեցիներու,
զպրոցներու մէջ, փողոցները լեցուն
են գաղթականներով, եթէ անձրեղ
սկսի ի՛նչ պիտի ըլլայ այս խեղճերու
վիճակը. ասոնք բոլորն ալ բարեկե-
ցիկ ու ծանօթ ընտանիքներու ան-
դամներ են: Մաս մը ունեւորներ
Գիթիսեա ըստած գիւղը ապաստա-
նած են, ասկէ ժամ մը հեռու շոգե-
կաւորով և չին ուզեր հետաքրքրուիլ
հայութեան խնդրով: Իսկ Առաջնորդ-
Սրբազանն ալ Էրմիս պանդոկին մէկ
սենեակը քաջաւած հեռուէն կը դիտէ
այս թշուառութիւնը, առանց փա-
փաքելու ձեռնարկել ունէ գիմում մը

պաշտօնական շրջանակներու ու մա-
միներու մօտ իբրեւ պետն ու հայր-
այս դատապարտեալ բեկորներուն
իրեն համար զբաղու- ընտրած
թերթ կարգաւ և օղի խմել պահա-
կի տնօրէնին հետ (այն ալ գոնէ ու
առնձին իր սենեակին մէջ ըլլալ
Հոս գտնուող քահանայ հայրերն
ողորմելի վիճակի մը դատապարտ-
ւած են: Գործել չեն կարող, մուր-
կամաչեն, չգիտցուի թէ ի՛նչ պիտի
ընեն: Իբրեւ թէ 200 տարիսի ալ Պրու-
սական տալ որոշուած է իւրաքան-
չիւրին, սակայն որոշումը թուրք-
վրայ կը մնայ. գործնականին մէ-
ոյնչ: Իզմիրի քահանայներէն Տէր
Գաբրիլ, Տէր Խորեն, Տէր Յարութիւն
թիւն Յովսէփեան, Տէր Յարութիւն
Ունեան (Կէօղթէփէի), Տէր Մա-
րոպ ու Հապետին հետ միասին ձեռ-
նադրուող նորընծայն հոս են. նա-
գարածալի Տէր Արսէնը, Թեմեռ-
քահանայներէն Աթէնքիւնը Տէր
Գէորգ Նիզամեան, Տէր Թաթուլ-
Տէր Գէորգ Դաւիթեան, Տէր Վա-
գան կեսարացի, Տէր Կիրակոս Կի-
լիկցի, հոս են. քաղաքս հաս-
նաւ այսօրեր Տրդատ Սրբ. Պալեան
իսկ Տէր Սուրեն, Տէր Յարութիւն
առաջնորդական փոխանորդ, Տէր
Անանիա, Տէր Յակոբ Գօճեան ու
Համպելը Իզմիր մնացած են և իրեն-
մասին ունէ տեղեկութիւն չկայ. նա-
Տէր Գալուստը իր երկու մանչերու
հետ միասին: Կը կարծուի թէ
սպանուած են Թիւրքերու կողմէ:
Տէր Ղևոնդ Ծաղիկիտան ալ հիւանդ
վիճակի մը մէջ քաղաքս ժամանել
և քանի մը օր վերջ վախճանեցաւ:

ԴՌՆԷ Ի ԴՈՒՈՒ

Աղեքսանդրիա, 15 նոյ. 1922

Գաղթականութիւն է, պէտք է որ
պտտիս դռնէ ի դուռ, երկրէ երկիր,
մինչև որ վերջապէս բարեսիրտ ձեռք
մը օգնութեան գայ, քեզ ազատելու
համար անել կսցութենէդ: Բայց
այդ ձեռքը բարեհալ, շատ քիչ ան-
գամ քու հայրենակիցիդն է: Այնտե-
կել կուգի Եգիպտոսի հայութեան,
Փոքր Ասիոյ աղէտաւայններուն հա-
մար... տուէ՛ք, Իզմիրի հրկիզեալն,
ընեն համար... տուէ՛ք և այսպիսի
կոչերով կըլաղին միջակ դասա-
կարգերը իրենց «Արև»-ով և «Թա-
սաբեր»-ով. ի՛նչ կընեն աղգային հա-
րուստ շրջանակները. գրէթէ ոչինչ:
Հասած են հոս քանի մը տասնեակ
գաղթական ընտանիքներ միայն
Իզմիրէն և Պրուսայի շրջանակներէն:
հասնիլ Եգիպտոս և ներս ընդունուիլ
մեծ շնորհ մըն է, իսկ գժաղաղութիւն
մըն է մեզ համար ցաւ ի սիրտ տես-
նել անտարբերութիւնը որ կը տիրէ
այս տեղեր մեզ հանդէպ:
Ողորմութիւն չուզեր տրեւնաքա՛մ

աւ ժողովականութիւնը, ոչ ալ նպաստ, այն կու-
գէ իւր յոգնարեկ բազկաց համար աշ-
խատութիւն միայն կարենալ ապրեց
նկու համար ինքզինքը ու իրենները
յետ երկար դժբաղդութեանց, և այդ
կը զանաւ մեզ մեր վաճառական աղ-
բերքը, հանդիստ նստած իրենց
միջոցներու վրայ, անշուշտ անոնք
վայրկեան մը իսկ մտքերնէն չեն անց-
նել թէ օր մը, սե օր մը իրենք ալ
բաղդակից կրնան ըլլալ իզմիրի և
Պրուսիայի մեծահարուստ աղգակից,
ներուն. թէն Աստուած մի արասցէ,
Սալոնիկի թղթակցութեանս մէջ
կըսէի թէ մենք, գաղթականներս,
կար էինք վէճիկէն ու Յունաստա-
նին, ու իրաւունք չունէինք գանգա-
տելու մեզ հանդէպ երբեմն ցոյց
տրուած անտարբերութեան համար,
ինչ որ կը պատահէր անխիղճ ու
սգէտ պաշտօնեաներու վարմունքը
վր. Յոյն կառավարութիւնը իւր
անկարողութեան մէջ իսկ, կը բաժ-
նէ մեզ չոր հայ մը, բայց ան աւել-
ին չի տար, և չի կրնար իր գաւակ-
ներուն համար ալ իսկ ի՛նչ կընէ
հայ հարուստը...

Երբ Սալոնիկի մէջ, Հանիայի մէջ
և այլուր մինչև եկեղեցիի խորանին
առկա սիրայօժար գաղթականներու
բնակութեան տրամադրուած է,
եղիպտական աղգային իշխանու-
թեանց պատկանող յարկաբաժիննե-
րը հոս վարձու կը տրուին և եկող
գաղթականները ստիպուած են ըր-
նակի սուղ գիներով տուններու մէջ.
Հոս մէկ ընթանիքի համար երկու
մենեակի գինն է 250-300 ֆրանսա-
կան ֆրանք. սղութիւնն ալ սոսկալի
և գործ ալ չի կայ, օգնող ալ չի կայ,
բայց սղ ըլլան դարձեալ միջակ-
ները:

1922 թ. մէջ կը կարգաւ որ Գա-
նիէի առաջնորդարանը 400 եղիպ-
տական ոսկի զրկած է Աթէնք,
բաժնելու համար գաղթականաց և
կամ յատկացուելու համար անոնց
կարիքին... մեզք, հոգար մեզք,
չոր հարիւր ոսկին Աթինա և Բի-
բլա խոնուած տասնեակ հազարաւոր
խեղճ աղգակիցներուս մէկ մէկ կտոր
օժուի չի բաւեր... ուր մնաց անոնց
ապրուստին. հապա Սալոնիկիները
հապա Մակեդոնիա եղողները...

Կը թելադրեմ օտարաբնակ հայ
ունեւորի մը որ օղափոխութեան
երթայ... Յունաստանի որ և է քա-
ղաքի մը մէջ և չի յուզուի հոն տես-
նելով ժողովուրդի կենդանի թշուա-
տութեան պատկերը:

Ինչու՞ է պէտք հայ ունեւոր, որ
լսես ցաւի ձայնը. զարկ պիւրատօի
քարերուն, թող գոհանայ խրախ-
ճանքի կարօտ հոգիդ, նուազել տուր
գաշակը և անոր թոթաբեցիչ ու
անուշ ձայնը թող մարեցնէ քո-

խղճինդ, հոգ չէ, մի լսեր եղբորդ-
աղաչանքը. ախպէս էին նաև շատեր
քեզմէ առաջ...

Ե. ՀՐԾԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Վերջերս Հ. Հ. Փարիզի Պատուիրա-
կութիւնը դիմած էր դաշնակից պետու-
թիւններուն որպէսզի Հայերուն ալ իրա-
ւունք տրուի մասնակցելու կամ գէթ
յստեղու Լօզանի ժողովին մէջ: Դաշնակից
կառավարութիւններ յատուկ ծանուցա-
գրով մը պատասխանած են Պատուիրա-
կութեան թէ իրենք կը ցաւին որ Հայաս-
տանի Հանրապետութիւնը, որի անկա-
խութիւնը իրաւապէս արդէն ճանչցուած
է, ընդունած է սովիեդական դրութիւնը
եւ այդ իսկ պատճառով հնարաւորութիւն
չեն գտներ թոյլ տալու Հայաստանի մաս-
նակցութիւնը խաղաղական խորհրդաժո-
ղովին: Ծանուցագիրը կըսէ նաեւ թէ Հա-
յաստանի խնդիրը ուշադրութեամբ քննը-
լած է 1922 մարտին տեղի ունեցած Փա-
րիզի ժողովին մէջ ոչ միայն իր առանձին
արժէքի տեսակէտով, այլ եւ փոքրամաս-
նութիւններու խնդրին հետ միասին: Դաշ-
նակից կառավարութիւնները չեն գտներ
թէ այնուհետեւ ունէ դէպք պատահած
ըլլայ որ անգոր դարձնէ մարտի որոշում-
ները որոնք անկասկած քննութեան հիմք
պիտի ծառայեն նոր դաշնակցի կազմու-
թեան ատեն հայկական խնդրին: Եւ եթէ
հայկական խնդրի քննութեան ատեն հարկ
համարուի հայկական տեսակէտը լսելու,
խորհրդածոցովին կողմէ յատուկ հրաւեր
կուղղուի հայ ներկայացուցիչներուն:

Նոյեմբեր 16ին ալ Հ. Հ. պատուիրա-
կութեան նախագահ Տ. Միքայելեան եւ
Աղգային պատուիրակութեան նախագահ
Տ. Գ. Նորատուփեան ընդունուած էին
Տ. Փոլէնգարէի կողմէ: Իրենց կողմէ
ստորագրուած ընդհանուր իշխատակագիր
մը ներկայացնելով Տ. Փոլէնգարէին, հայ
պատուիրակները բերանացի բացատրու-
թիւններ ալ տուած են: Խօսած են ընդ-
հանրապէս հայ տարագիրներու եւ մանա-
ւանդ Կ. պոլսի Հայոց վիճակի մասին: Տ.
Փոլէնգարէ ծանօթանալով յուշագրին եւ
խօսուածներուն, համակրութիւն յայտնած
եւ ըսած է որ Դաշնակիցներ համարաշ-
խօքն պիտի ընթանան բոլոր խնդիրնե-
րու քննութեան մէջ: Հայկական հարցը
պիտի քննուի, ըսաւ, համաձայն մարտ 26ի
Փարիզեան որոշման եւ եթէ հարկ ըլլայ,
հայ ներկայացուցիչներ պիտի հրաւիրուին
անձամբ բացատրութիւններ տալու Լօզանի
ժողովին:

Փարիզի հայ երկու պատուիրակու-
թիւններու կողմէ Տիարներ Սիմոնեան
եւ Գ. Սիմապեան այժմ Լօզան կը գլտ
նուլին:

Տ. Գ. Նորատուփեան եւս մեկնած է
Լօզան, ինչպէս եւ Տ. Լ. Փաշայեան:

ԲԱՆԱԹՕՍՈՒԹԻԻՆ
ՀԱՅՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Փարիզի «Էրնէսդ Ռընան» գի-
տական ընկերութեան նոյմբ. 25ի
ժողովի մէջ յայտնի հախոյց հայա-
բան Տ. Յ. Մազլէր լուրջ ուսումնա-
սիրութիւն մը տուած է Հայաստանի
և իսլանտաի միջև գոյութիւն ունե-
ցող յարակցութեանց մասին:

ՀԱՅ ԳՈՂԳՈՐԱՆ
Գրեց
Գրիգորիս վարդ. Պալաքեան
Էջ 430 գեղատիպ 70 նկարներով
Գեղարուեստական տպագրութիւն
եւ ընտիր կազմ
1922 Վիեննա Միթթարեան Տպարան
Առաջին հատոր
Վաճառման արդիւնքը մասնաւոր Յանձնա-
խումբի մը ձեռամբ յատկացուած է հայ
Որբախնամ գործին
Գինն մէկ անգլ. ոսկի կամ 50 ֆր.
Ապագայինքներու և դրամական ամեն գոր-
ծանութեանց համար գիմի
M. Markarian Esq.
59, Whitworth street. Manchester

ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆ

Տեղիս «Էր Բըդի Մարսէյե» լրագրի
կողմէ դրկուած մասնաւոր թղթակիցը Տ.
Ռոժէ Լանդընէ սկսած է հետաքրքրական
նամակներ գրել Կ. պոլսէն: Նոյեմբեր 10ին
գրած իր թղթակցութեան մէջ մանրա-
մասնօրէն կը ծանրանայ Քէմալիստներու
ընտան ընթացքին վրայ, Կ. պոլսի ցոյցե-
րու, Թիւրք հոգեբանութեան եւ այլնի
մասին: Թղթակիցը, որ կը գտնէ թէ
Թիւրքեր աշխարհի ամենէն համակրելի
մարդիկն են երբ արտաքին կոչւներով ու
քաղաքականութեամբ չեն զբաղիր (ուրեմ'ն
ներքին քրիստոնեայ հպատակներ կոտո-
րելու համակրելի գործ է. — Մ. Ս. Ա. Ռմ.)
Քշգրիտ կերպով կուտայ Թիւրք հոգեբա-
նութեան պատկերը իշխատակելով Թիւր-
քերու կատարած խելացոր ցոյցերը Կ.
պոլսի մէջ երբ անոնք կաղաղակէին «Կեց-
ցէ՛ Մուսթաֆա Քէմալ», «Կեցցէ՛ Ղազին»
(Յաղթողը), «Մա'ն Անգլիացիներուն», եւ
մանաւանդ երբ անոնք կաղաղակէին յուզիչ
միաձայնութեամբ մը «անկցի'ն Ֆրանսա-
ցիները, անոնց ալ կարգը պիտի գայ քիչ
օրէն»: Եւ թղթակիցը կը շարունակէ խոր-
հրդածել:

«Ստորագրութեան այս մոլորեցու-
թեան մէջ մենք դեռ առանձնաշնորհում
մը կը վայելինք, այն որ գէթ կրնանք
սպասել մեր կարգին, մինչ ուրիշներունը
արդէն հասած է:

Եթէ վերջապէս աչքերը բացուին փա-
րիզի մէջ, եթէ հասկնան որ այս ժողո-
վուրդը բաւերով գինովցած երեխաներու
ժողովուրդ մըն է, ժողովուրդ մը որ միայն
ոյժի լեզուն կը հասկնայ, մենք խուսա-
փած պիտի ըլլանք այն պատերազմէն դէ-
պի որուն կրթմանը, որովհետեւ ամեն
կուրէ խուսափելու համար հոս, բաւական
է ոյժով երեւնալ: Եթէ մենք ունենանք
դաշնակից համադրոյթ մը որ գիտնայ իր
կամքը պարտադրել, պիտի փրկուի Արե-
ւելքի մէջ Ֆրանսական վարկը որ մարելու
համբուն մէջ է եւ պիտի վերահաստա-
տենք ծանրապէս վտանգուած մեր տըն-
տեսական կացութիւնը, առանց հրացանի
հարուած մը արձակել պէտք ունենալու:
Բաւ է որ Քէմալիստները հաւաստի ըլլան
թէ մեր հրացաններ պարապով չեն լեց-
ւած այլ գնդակներով, եւ ամէն բան
դէպի լաւ պիտի ընթանայ:

Մենք այժմ Կ. պոլսի մէջ արդէն շատ
սուղ կը վճարենք դէպի Քէմալիստները
մեր ցոյց տուած մեծ անձնութեան համար:
Թիւրքեր կատեն Անգլիացիները, բայց
գանոնք կը յարգեն խորապէս. գայով Ֆը-
րանսացիներուն՝ անոնք կըսեն պարզապէս
«պիգուէն գորգը տօրալ» (մեզին կը վախ-
նան): Շատոնց է որ անոնք մոռցած են
մեր օգնութիւնը եւ ես այստեղ երբեք
չստեղի քաղաքական անձնաւարութիւն մը
որ իր երախտագիտութիւնը յայտնէր Ֆը-
րանսային: Նա կրնայ պատմել իր հիացումը
մեր գրականութեան համար, իր սէրը
Փարիզի համար, իբրեւ աշխարհի ամենէն

գեղեցիկ քաղաքը, բայց նա գիտակցու-
թիւնը չունի որ առանց մեզի նոր Թիւր-
քեան երբեք չպիտի ըլլար այն ինչ որ է:
Այն վայրկեանին որ Տ. Ֆրանգլէն Պուլսոն
կը յայտարարէր Փարիզի մէջ թէ «Միտք
Թիւրքիաի հետ խաղաղութիւն ըրինք երբ
յաղթող էինք Կիլիկիաի մէջ» ինչ որ Յիշդ-
է, Կ. պոլսի լրագիրները իրադարձութեանց
պատմականը ընտրով կըսէին. «Միտք Կի-
լիկիաի մէջ յաղթեցինք Ֆրանսալիստներուն,
Փոքր Ասիաի մէջ հարուածեցինք Յոյնե-
րուն, այսօր ալ Բէֆէթ փաշան ձեռք առ-
նելով Կ. պոլսի իշխանութիւնը եւ Թիւր-
կիաի զինուորական տնօրէնութիւնը, կը
նշանակէ յաղթական Ասիաի վերադարձը
պարտուած Եւրոպայի մէջ»...

ՏԵՂԱԿԱՆ

Կիլիկիաէն Կ. պոլսի ճամբով նոյեմ.
24ին Մարսէյը հասաւ իր տիկնոջ
հետ միասին Տիար Վահան Մ. Փ. ր-
թագալեան, նախկին տեղակալ Ֆը-
րանսական բանակին ի Կիլիկիա,
ապա վարչային պաշտօնեայ, որ
Փրանքօքէմալական համաձայնութե-
նէն վերջ ալ (1921 հոկտ. 20) ի ր
տնօրէն վարիչ Փրանսական խնամա-
տարութեան կը մնար Կիլիկիա:
Տ. Վահան Մ. Փարթագալեան
իր խոհուն ու հեռուտեա վարուելա-
կերպով ու իր մատուցած ծառայու-
թիւններով մեծապէս սիրուած ու
յարգուած էր բոլորէն. իր ջանքե-
րով էր որ Առանա մնացած 500է
աւելի հայ երկսեռ որբերը փոխա-
գրուեցան Պէյրութ:

Կիլիկիաի մէջ այժմ գրէթէ հայ
չէ մնացած. Ֆրանսական առաքելու-
թեան միւս անդամներն ալ մեկնած
են Տ. Վ. Փարթագալեանի հետ և
այժմ Առանա կը մնայ Փրանսական
հիւպատոս մը, Տ. Տըսանֆօր:

Կիլիկիաի մէջ այս վերջեր օտա-
րատեացութիւնը մեծ համեմատու-
թիւններ առած է և հոն մնացած
քրիստոնեայները երանի կուտան
մեկնողներուն:

Հ. Հ. Ներկայացուցիչ և նպաստա-
մատոյցի նախագահ Տ. Տիգրան Ս-
Միրզայեանց որ փարիզ մեկնած էր,
շաբաթ օր հասաւ Մարսէյը, Կա-
տարուած դիմումներու հետեանքով
կարգադրուեցաւ որ քան (քէմը)
Օտտօն յատկացուի հայ գաղթա-
կաններուն ուր փոխադրուեցան
բոլորը նոյ. 27ին Տ. Միրզայեանց
յաջողած է նաև 40 բանտներու
համար աշխատանք գտնել Ֆրանսայի
մեքենաշինութեան գործարանի մը
մէջ:

ԼՕԶԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴՈՒԹՅՈՂՈՎԸ

Ժողովը ըստ ընկալեալ սովորու-
թեան ընտրեց յանձնաժողովներ ու
ենթախանձնաժողովներ սեղանի վրայ
դրուած խնդիրները մանրամասնօրէն
քննութեան ենթարկելու համար:
այսպէս՝ առաջին յանձնաժողով մը
լրտ Գըրլընի նախագահութեամբ
պաշտօն ունի հողային, ներուցներու

և պատերազմական այլ հարցերու քննութեամբ զբաղելու. Բ. մը մարքիզ կառնիի նախագահութեամբ, պիտի քննէ փոքրամասնութեանց, տարներու շահերու վերաբերեալ հարցեր. իսկ Գ. մը Տ. Պատէրի նախագահութեամբ պիտի զբաղի տնտեսական այլ և այլ հարցերով:

Ըսէ՞ք փաշա քանիցս պահանջեց որ Թիւրքեր ալ նախագահեն ժողովներու. բայց մերժուեցաւ այս առաջարկը:

Ըսէ՞ք փաշա պահանջ ներկայացուց Թունաստանի ձգուած արեւմտեան Թրակիայի մասին և իբր թէ պատմական փաստեր մէջ բերաւ. իսկ Տ. վէնիզէլոս ջրեց այդ փաստեր և հաստատեց Թոյներու իրաւունքները:

— Ռուսական պատուիրակները որոնք պիտի մասնակցին նեղուցներու վերաբերեալ վիճարանութեանց, հեռագրեալ Լոզան կը հասնին. իրենց պետն է Չիչէրին. կը մասնակցին նաև վարդապետ, Ռաքոպէր, Մարիապիտի. թէև ասկէ առաջ հայազգի Պարսկաստանի անունն ալ յիշուած էր, բայց նորագոյն լուրեր չեն հաստատեր անոր մասնակցութիւնը:

Կ.պոլսի ամերիկեան բարձր յանձնակատար Տ. Պրիստոլ Լոզան եկաւ և ամերիկեան կառավարութեան կողմէ իբր գիտող ներկայ պիտի գտնուի նիստերուն:

Թիւրք պատուիրակութիւնը պահանջ ներկայացուց նաև եգէական կղզիներու մասին որոնց Թոյներու ձեռք մնալը իբր թէ վտանգաւոր է Թիւրքիայի համար. կամ պէտք է ինքնավար դրութիւն մը հաստատել կամ թէ զինաթափել:

Խնդիր եղաւ քարտուղի հանքերու մասին. ամերիկեան պատուիրակութիւնն ալ միջամտեց և յայտարարեց որ իր կառավարութիւնը չճանչնար 1920ին Սան Ռէմօի խորհրդակցութեամբ Անգլիայի, Ֆրանսայի և իտալիայի միջև կնքուած երեքակ համաձայնութիւնը որով գաշնակից երեք պետութիւնները Թիւրքիայի մէջ իրենց ազդեցութեան գոտիները սահմանած էին:

Ռուս պատուիրակութիւնն ալ վերջնագիր մը տալով պահանջեց որ ինքն իր գաշնակիցներ ալ իրաւունք ունենան խորհրդաժողովի բոլոր հարցերուն մասնակցելու հաւասար ձայնով, և ոչ թէ միայն Նեղուցներու վերաբերեալ հարցերու. հակառակ պարագային՝ սպառնաց մեկնել:

ԼՆԿԻՒՐԻ ՏԻՐԱԿԱՆ

Կ.պոլսի կառավարութիւնը պահանջեց քարձ յանձնակատարներէն որ Կ.պոլսի մէջ հաստատուած Թիւրք եւ օտար դրամատուներու վրայէն ետ առնուին նշանակուած քննիչները:

Կառավարութիւնը կը յայտարարէ որ բոլոր դրամական հաստատութիւնները առանց ազգային խտրութեան պէտք է ենթարկուին Թիւրք օրէնսդրութեան:

— Խալիֆի գահակալութեան հան-

դէսը կատարուեցաւ Կ.պոլսի մէջ մեծ տոնախմբութեամբ նոյ. 24ի ուրբաթ առաւօտ: Լնկիւրիի ազգային ժողովէն ալ 19 երեսփոխաններ Պոլսի եկած էին այդ առթիւ: Ոչ մէկ միջադէպ չէ պատահած:

Լնկիւրիի Ազգային Ժողովին մէջ շատ մը Թիւրք երեսփոխաններ պահանջեցին որ Լոզան գտնուող Թիւրք պատուիրակները քանան շատ մը յարողութիւններ ձեռք բերել խորհրդաժողովէն, պահանջել Կիլիկիոյ սահմաններուն բարեփոխումը, քանդուած երկրամասերու համար վնասի հատուցում եւ այլն եւ այլն:

Անատոլիոյ երեսփոխաններն ալ պահանջեցին որ իրենց պատուիրակները մագաչափ մը իսկ հող չգրեին Հայաստանին:

ՉԱՆԱՋԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Եգիպտական պատուիրակութիւնը Լոզանի խորհրդաժողովին գիտելով խնդրած է ընդունուիլ Եգիպտոսի պահանջները կարենալ ներկայացնելու համար. Պատուիրակութիւնը կըսէ թէ Եգիպտոս ինք զինքը անկախ կը համարէ, սակայն այդ անկախութիւնը կատարեալ չէ քանի որ Մեծն Բրիտանիայի ներկայութիւնը կայ հոն:

— Տ. Լոյտ Ճորճ ընտրուեցաւ իտալեր ազգային-ազատական կուսակցութեան որ ժողով մը ունեցած էր խորհրդարանին մէջ. որով կը հասկցուի թէ Տ. Լոյտ Ճորճ ընտրուած է երեսփոխան թէև ի սկզբան իր ընտրուած չըլլալը յայտարարուեցաւ:

— Վերջերս Ֆրանսայի մէջ խնդիր եղաւ կանանց քուէարկութեան իրաւունքի մասին: Փերակոյտի և երեսփոխանական ժողովի մէջ ճառեր խօսուեցան. թէև խորհրդարանը համաձայն էր դրուած առաջարկին սակայն Փերակուսական ժողովը 22 ձայնի առաւելութեամբ մերժեց կանանց քուէարկութիւն իրաւունք տալ:

— Իտալական նախկին նախարարներէն Տ. Սոնինօ յանկարծաւ մահ եղաւ: Տ. Սոնինօ պաշտօնավարած էր պատերազմի միջոցին թէ իբրև արտաքին գործոց նախարար և թէ իբր վարչապետ:

— Յունական դաշինքը դարձեալ հրաժարեցաւ որովհետև անգլիական կառավարութիւնը պահանջած էր ձերբակալուած անձերու և Անտրէ իշխանի ազատ արձակումը:

ԽԻՍՏ ԿԱՐԵՒՈՐ

Մեր բաժնորդներ շատ ազնիւ պիտի ըլլան եթէ Թոյլ չտան որ մենք հարկադրուինք ամենուն միառ մի յիշեցնել իրենց պարտքը: Թախանձագին կը խնդրենք որ միշտ ատենին փութացնեն զրկել բաժնորդագինը կամ գէթ ուշադիր ըլլան Արմէնիայի ծոցով իրենց զրկուած յուշագիրներուն եւ ըստ այնմ կարգադրեն իրենց հաշիւը: Դարուսակէ չուգողները Թոյլ բարեհաճութիւնն ունենան, իրենց հաշիւ մաքրելէ վերջ, երկտողով մը իմացել կամ գէթ Թերթի վերջին ստացուած Թուի վրայ refusé գրելով մեզ վերադարձնել որպէսզի չստիպուինք ի գուր ժամանակ կորսնցնել եւ այս տարապայման սղութեան

օրերուն երբ փոստի սակագինն իսկ կրկնապատկուած է, ի գուր ծախսերու ենթարկուիլ Թէ՛ Թերթը շարունակ զրկելով եւ Թէ՛ յուշագիրներ ու նամակներ տեղացնելով:

Արմէնիան գուտ ազգային հայրենասիրական ու բոլորովին անկախ լրագիր մ'է եւ իր բաժնորդներու, ընթերցողներու գործով կապրի միայն:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻՆ

Վանի Շուշանց գիւղացի Գրիգոր Պետիկեան կը փնտէ իւր զաւակը Հայկ կամ Գաւթ Պետիկեան, եղբայրը Միսաք Փանոսեան, Փիւրգարիպի հօրեղոր Թոռնեք Արտաշ, Մինաս, Սահակ. ասոնք ասկէ մինչև տարի մը առաջ կը գտնուէին Պարս, Նահր-է-10մար, ուր տեղի գաղթականները ցրուելէ վերջ լուր չկայ իրենց մէջ:

Տեղեկութիւն ունեցողներ թող իմացնեն Մարսէյլ Թարութիւն Մանուկեանին, Տ. Պողոս Հաճիեանի սրճարանին հասցեով. 31, Rue des Chapeliers. Marseille

Կը փնտռուի Պրուսացի 6 տարեան Միսաք Գոմպուրեանը. Սեպ. 10ին կէսմէկի և Մուսանիայի միջև յոյն սպայ մը զինքը որդեգրելով շոգենաւով միասին մեկնիլը տեսնուած է. ուր ըլլալը գիտցողներէն կը խնդրուի գրել պրն. Ոսկան Գոմպուրեանին Պէտիկե չարը Գումմըլար 17—19 Պոլս:

Կրէտէի Գանտիա քաղաքէն Օր. Մարթա Հալաճեան կը փնտէ եղբայրը Յովսէփ. քննելով Մինաս Գասպարեան և որդին Երուանդ Գասպարեանը: Նոյնպէս Յովհաննէս Հալաճեան իր անբձանները Հայկ և Արամ Զաքեանները, Մօրեղոր կինը Զարուհի Կ. Ալավեան և որդին Միհրան Ավալեանը:

Իմացնել Տ. Ազարիա Մատանեանին, Գանտիա, Կրէտէ (Յունաստան):

Վէրսալէն Տ. Գրիգոր Շիրակեան կը փնտէ 1) Արիստակէս Պէլէքան որ 1916ին ամերիկեան Միացեալ-Նահանգներու Զուր քաղաք կը գտնուէր. 2) Ներսէս Գոյորուն որ փոքր հասակէն իր հօրեղոր Յակոբ Գոյորունի քով կը գտնուէր Ամերիկայ: Գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել խմբագրութեան միջոցով:

Տիկին Գալթօրի Միհրի Զեքեա կը փնտէ իր ամուսինը Սահփան Հաճի Միսրի Թազուրեանը, կը կարծուի որ Մարսէյլէն երկու ժամ հեռու տեղ մը կը գտնուի եղբր Իմացնել փնտռողին Յունաստան, Միտիլի, Տ. Յովհաննէս Անաւորեանի անունով, Ռէթօրանդ Գոնտանդիէնը, Արանօ Ընգուլ:

ՆԱՄԱԿ ՈՒՆԻՆ ՄԵՉ ՄՕՏ
ՕՆԻԿ Խաչեան
Տիգրան Հալեպեան

ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ
Հայագիտական ուսումնաթերթ
Հանդէս Ամսօրեայի տարեկան բաժնորդագինն է 20 ֆր. ամէն երկրի համար, հասցէն՝

Rédaction de la revue Handes Am-sorya. VII/2 Mechitharistengasse 4. Vienne (Autriche).

ԾԱՆՈՒԹՈՒՄՆԵՐ

ՔԱՌԱՄՆԱՄԵԱԿ «ԱՂԲԻՒՐ»
1883—1922

Այլեւս հայ ընտանիք չը մնաց. իսկ հայ բողոքոսներն էլ որքանոցներում, հիւանդանոցներում:

Տպագրուած է «Քառասնամեայ Աղբիւր» արտաքոյ չքեղ մի պրակ, որ մինչև Նոր Տարի կուղարկուի Սրբազան Պատրիարքի միջոցով Հայաստան և աշխարհում, և փութած հայ որբանոցներին, հայ դպրոցներին, հիւանդանոցներին, ապաստարաններին, ազգ. — կուլտուր. — բարեգործ. հաստատութիւններին նւէր:

Եթէ հայութեան մէջ կան կարող ու զգող անհատներ, թէ հաստատութիւններ որոնք կը կամենան մասնակցել իրանց ներաբերութեամբ, հրաւիրուած են վաղորդ լալանել, ուղարկելով իրանց լուծման չէլ զօլլորներով, յայտնելով իրանց կամքը թէ ո՞ր որբանոցներին են նւիրուած:

Պայմանները
100 հատը 25 դոլար, 50ը՝ 15 դ., 25ը՝ 10 դ., 10ը՝ 5 դ., մէկը մի դոլար:
Ներատուներն անունները, եթէ ստաւին մինչև դեկտեմբեր, կը տպագրուին հէկայդ պրակում:

Հասցէն՝
Tigran Nazarian
Berlin—Charlottenbourg
Niebuhrstr. 1 III.

Յ. Գ. Բացի Արմէնիայից ոչ մի լրագրի ներկայ յայտարարութիւնը չի ուղարկուած: Աղբիւրի բարեկամները հրաւիրուած են քել իրանց ազակցութիւնը:

«ԱՐՄԵՆԻԱ» ՁԵՌՔԷ ԿԸ ԾԱՆՈՒԻ
Մեզ յայտնուած ցանկութիւններու համապատասխանութիւնը մ'ընծայելու համար, կը յայտարարենք որ Օր. Շ. Գ. զիրեան սիրայօժար ընդունած է Արմէնիան ձեռքէ հայթայթել փափաքողներուն որ կը գիտեն 1, Cours Belsunce, ծաղարար (փաթիւրի) վաճառանոցը:

Նաև կարելի է ստանալ Տ. Գանի Թորոսեանի «Հայկական ճաշարան»-ն, Պուրսին ետեւ, 6, rue Requis Novis, 6:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌ
Au Vrai Mélange
50, Rue de la République
ՍՍՀԱԿ ԿԷՄԱԼՄԱՋԵԱՆ

Նպարեղենի վերաբերեալ ամէն տեսակ ապրանքներ, մաքուր, ընտիր և ամօն գինեղով: Օտարներու գիմելէն առաջ պէտք է փորձել նախ հայ վաճառատունը: Կը գտնուի նաև ընտիր հայկական սուրճ:

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ — ԴԵՐՁԱԿ
ՄԵԼԻՈՆ ՍԱԿՈՐԵԱՆ
47, Rue Plumier. Marseille

Վաղուց ի վեր ճանչցուած ու վստահելի հայ դերձակատունը պատրաստ է գոհացնելու բոլոր նորաճաշակ ու նորաձեւութեանց հետևող իր յաճախողները: Գինեղ գիւրամատչելի, տոկուն ապրանք և խնամաշահութեան:

Նամակ, դրամ եւ այլն ուղղել խմբագրին անունով:
Rédacteur: EGHICHÉ TOROSSIAN
Abonné Colbert 303, Marseille

Le Gérant: FRANÇOIS CARRIÈRE

Հայերէն Տպարան Մ. Փորթուկալեան
MARSEILLE. — IMPRIMERIE DU MIDI
19, rue de la Grande-Armée, 19